

VORMSI ORMSÖ

31 kuud

Toimivate sündmuste valguses oleks paslik vaadata tagasi viimasele 31 kuule Vormsil ehk KOV-i viimaste volikogude valimistele järgneval perioodile.

Vormsi vallas on olnud alates taasiseisvumisest 14 vallavanemat, mis teeb keskmiseks ametiaja pikkuseks 21,7 kuud ehk alla kahe aasta. Mul puuduvad võrdlevad andmed, kuid kuuldavasti on see Eestis üks lühemaid. Kas selline tihe vahetamine on valla arengule kasuks või mitte, peab juba iga inimene ise otsustama.

Alljärgnevalt vaataks mõningaid olulisemaid asju, mis alates detsembrist 2013 vallas juhtunud, tehtud või pooleli jäänud. Protssid on erineva pikkusega – mõned algatatud asjad saavad lahenduse juba samal aastal. Samas on valminud asju, mis on algatatud aastaid tagasi ning täna käima läkatud tegevused võivad teostuda alles homme. On ka tegevusi, mille teostajaks on kolmandad osapooled kuid selleks, et midagi juhtuks, peab kätt pulsil hoidma ja Vormsit meelde tulema. Seega, alljärgnevat tuleks võtta pigem, kui kroonikat. Ehk saab seda kasutada mõni tulevane Vormsi elanik aastakümnete pärast oma artiklis, kui trükitakse raamat «Vormsi Veri XXV».

Mäletan aastaid, kus Vormsi poest ostetud piim oli juba järgmisel päeval hapu. Eks siin oli probleem kogu tarneahelas, aga kindlasti aitas sellele kaasa ka korraliku külmkambriga puudumine. Nimetatud asja vormistamine oli üks esimesi asju, mis vallavanemana lõpule tuli viia. Täna on külmkambriga teeninud meid juba mitu head aastat ning loodetavasti teeb seda veel aastaid.

Kooli keskküttesüsteem oli väga põnev konstruktsioon, kus oma kätt torude, radiaatorite ja termostaatide paigaldamise viir-varris olid läbi aegade proovinud erinevad meistrihanded. Mõned rohkem, mõned vähem edukamalt. Ehk siis tulemus oli selline, et seda ei olnud lõpuks mõtet enam «täiustada». Tuli rajada täiesti uus, kaasaja nõuetele vastav keskküttesüsteem.

Kui saaks nüüd katlamaja ka veel korda, võiks soojamajanduse olemasoleval kujul mõneks ajaks unustada. Vajalikele töödele, mis sisaldavad kogu katlamaja torustike ja akumulaatoripaakide vahetust ning elektrilise avariikatla paigaldust koos kaasevate töödega, on hinnang olemas. Väikesaarte programmi sai kirjutatud ka taotlus, kuid seda ei rahuldatud põhjendusega, et sama tegevus on toetatav regionaalsete investeeringute programmist. Mis tähendab seda, et projekt tuleb RIP-i jaoks kohendada ning sinna esitada. Ehk siis ega asi tegemata jää, küsimus vaid selles, millise allikast me toetuse saame.

Tellitud sai Sireli talu (ehk rahva keeli «vana vallamaja») hoone ekspertiisi ning projekteerimine nelja korteriga elamuks, teada on ka orienteeruv ehitusmaksumus. Paraku on vaja

mitmed olulisemad ja hädapärased tööd enne ära teha, lisaks tuleks hetke seisuga kogu töö teha ära Vormsi valla vahenditest. See ei oleks aga mõistlik samm. Summa on suur ja silmapiiril on ikkagi lootus, et munitsipaaltegevuste väikesaartel lisatakse VS-ist toetatavate tegevuste nimekirja. Järelikult panevad eelarve strateegia vastuvaatavad numbrid koos prioriteetide järjestusega sellele hetkel ootejärjekorda.

Kõikvõimalikud pisiremondid, milledest mõned olid ka suuremad, ei tule enam isegi meelde ja see on tavapärase jookseva protsessi, mis peab käima kogu aeg. On selleks siis tänavavalgustus, Solhemi maja vihmaveetorude või laululava remont. Üks asi tuleks siiski eraldi ära märkida, lasteaia kööki sai paigaldatud rasvapüüdurid, mis hoiavad kanalisatsioonitorustiku puhtana. Varasemalt lõhnas teatud kindlal kellaajal, kui nõudepesumasina oma tööd tegi, erinevate (kanalisatsiooni) tegurite koosmõjul lasteaia ja vallamajas pehmelt öeldes kummalselt.

Mingil müstilisel moel suudeti nõukogude ajal ehitada tööstushooneid sinna, kuhu nad kohe kuidagi ei sobinud. KIK-i toetuste abil sai Hullo keskuses asuvad kuivatihooned lõpuks lammutatud. Viisakat rakendust ei leitud neile aastaid ning tingitud visuaalset reostust heitsid ette nii elanikud kui ka külalised. Nüüd on see tegu tehtud ning silm uue avardunud vaatega kohanenud.

Uuest laevast ehk «Ormsöst» pole ilmselt mõtet pikemalt kirjutada. Laevaehitaja oli tubli ning tegi valmis just sellise laeva, mis temalt telliti ning autode mahutavuse osas isegi natuke suurema. Iseküsimus on see, kas tellija suutis omal ajal kõiki arenguid Vormsi liinil ette näha. Hetkel tuleb võimalike probleemide puhul loota pigem meeskonna professionaalsusele.

Samal ajal praamiliiklusega laheneb ära ka üks pisike, kuid pikalt vundunud probleem Rohuküla sadamas. Nüüd peatub buss ka meie kai juures ning praam ei tohiks väljuda enne, kui buss saabunud ning reisijad kompsudega praamile pääsenud.

Hea meel on seltsimaja tänase olukorra üle. Täna on sinna ka talvel hea minna, soojuspumbad hoiavad maja stabiilselt sooja ning sisustus, uus valgustus ja värv loovad hubase meeleolu. Vormsil on korda saanud üks oluline hoone, mida vähem või rohkem kasutavad ilmselt kõik saare elanikud.

Selle aasta üks olulisemaid projekte, mille mõju avaldub ka pikemas perspektiivis on ELASA kaabli paigal-

Vallavanem Tanel Viks valla elu korraldamas. Foto Meeme Veisson

dus ning küladesse «viimase miili» lahenduste teostamine. Oleme vältinud vigu, mis mandril tänaseni pahameelt tekitavad, ehk siis kaabel justkui on, aga kasu sellest kaablist mitte. Lisaks pidevalt saarel elavale inimesele peaks kiire interneti looma (kaug) töö võimalusi ka neile, kes meeleldi viibiks saarel senisest rohkem, kuid kelle jaoks seni on sideprobleemid takistuseks olnud.

Ka Borby karjäär on lõpuks valla omanduses ning kaevandusmahud määratud. See oli päris pikk bürookraatlik protsess, mis algas uuringutega ning lõppes karjääri munitsipaliseerimisega. Nüüd on vaja teha veel viimane samm ning leida karjäärile vastutaja ehk operaator ning vormsilane saab taas kodus saarel oma tarbeks liiva võtta. Nüüd juba ametlikult. Lisaks on Keskkonnaministeeriumis koostatud seaduseelnõu, mis annab väikesaartele ka siin teatud erandi. See puudutab küll arvele võtmata maavarasid, aga kui see Vabariigi valitsuses heakskiidu saab, lihtsustab see kohapealset maavarade kasutamist veelgi.

Valmis sai ka projekt nimega «Vormsi vallas olemasolevate maaparandussüsteemide väljaselgitamine ja registrisse kandmise dokumentatsiooni ettevalmistamine». Selle raames kaardistati meie olemasolevad kraavid võrgustik ning see annab maadeomanikel võimaluse oma kraavid registrisse kanda ning taotleda nende kordategemiseks ka toetust. Sellest on ka paaril valla lehes täpsemalt juttu olnud.

Kenam ja funktsionaalsem on nüüd ka Hullo keskuse ümbrus. Jah, üks need lahendused võisid tekitada alguses pisut kõneainet, kuid tänaseks on ilmselt kõigi silm uue olukorraga harjunud. Puudu on veel avalikkusele suunatud kaasaja nõuetele vastav tualettruum, mis on plaanis ehitada valla kuuri. Idee on olemas ja projekteerimine käib. Kui see selliselt ka teostada õnnestub ei pea me igatahes tulevikus

oma külaliste ees silmi enam peitma. Vormsil on turiste palju ja WC peab olema viisakas. Tuletagem meelde kas või meie president Lennart Meri ning tema külaskäiku Tallinna Lennujaama tualettruumi. Ei tahaks mitte, et Vormsi saaks «kuulsaks» oma käimlatega.

Teist aastat järjest soolatakse suviti ka külade vahelisi teid, kus kuivadel perioodidel seisib auto läbides sõna otseses mõttes tolmusein. Eelmisel aastal sai katsetatud, kas asi toimib ja tulemus oli positiivne. Usun, et tulevikus on selline asi niisama loomulik, nagu teede hõõveldamine või nende ärte niitmine. Murelikuks teevad endiselt külavahel kihutajad. Märjida paraku olukorda paremaks ei ole muutnud. Koostöös teedeehitusfirmaga mõtlesime välja ühe alternatiivse variandi, mida käesoleval suvel Rälby ja Saxbys ka katsetame. Loodetavasti suudame sellega tundlikes kohtades liiklust pisut rahustada.

Nagu juba alguses kirjutasin, on protssid tihti pikad ning seetõttu on mitmed asjad pooleli. Ka see, et «projektipõhises» Eestis on vaja leida sobiv rahastusallikas, paneb asjade käigule oma pitseri.

VS programmist sai taotletud raha meie koolile. Plaanis on vahetada pehkinud aknad, lisasoojustada fassaad ning rajada lastele korralik WC ja dušiblokk koos riiete kuivatusruumiga. Lisaks vahetada tööõpetusmaja katus ning pikendada hoonet õuesõppeklassiga. Paraku VS programmist me nendeks tegevusteks raha ei saanud, seega tuleb raha minna taotlema 2017. aasta alguses RIP programmist. Seega läheb natuke aega. Oluline on, et fookus püsiks õigel kohal.

Positiivne uudis on aga, et VS programm eraldas meile raha helikopteriplatsi renoveerimiseks ja juurdepääsutee rajamiseks. Olemasolev helikopterite maandumisplats on amortiseerunud ja teatud olukorras kasutamiskõlbmatu ning ohtlik. Maandumisplats on vajalikul määral valgustamata. Praegu märgistatakse maandumisväljakut kopteri meeskonnajooksu kiirabi auto vilkuritega ning valgustatakse maandumist auto tuledega, mis ei ole selgelt ohutu.

Platsi pind ei vasta nõuetele. Pinnale koguneb liigvesi, samuti lenduvad kopteri rootori tekitatud õhuvoolu tagajärjel eluohutlikke vigastusi tekitada võivad betoonikillud. Platsile kogunenud veekihi ja õhuvoolede koosmõjul ei fikseeru maandunud kopteri kindlalt, mis muudab kannatanu teistsaldamise ohtlikuks. Raha eraldamise ametlik otsus on meil nüüd olemas, seega tuleb asuda projekteerimistööde ja ehitushanke koostamise juurde.

Suur murelaps on olnud Hullo veevärgi ja kanalisatsiooni väljaehitamine. Õige aeg selleks oli aastatel 2010-2013. Kahjuks jäeti sellel ajal koostamata nii vajalik dokumentatsioon ning raha ei taotletud. Teatud asjadel on oma õige aeg ja koht ning selle tegevuse õige aeg oli just siis. Täna on kogu vajalik dokumentatsioon küll koos, kuid muutunud on rahastamise reeglid. Ka raha on KIK-is vähem ning osad taotlusvoored enam ei avatud. Lisaks anti Vormsile teada, et investering ei oleks proportsioonis kasusaajate hulgaga. Täna oleme koostanud niioelda miinimumprogrammi, mis kindlustaks kõikidele olemasolevatele Hullo inimestele siiski vee ja kanalisatsiooni. Hetkel käib projekti mahu muutmine ning seejärel on veel käesoleval aastal plaanis minna hankesse. Ei taha asja ära sõnuda, aga kuigi ma veel mõned kuud tagasi ei uskunud, et 2016. aastal midagi teha õnnestub, on hetkel selline võimalus siiski laual. Igatahes on see mulle olnud ja on jätkuvalt üks prioriteetidest.

Pooleli olevatest asjadest tuleks veel ära märkida erinevaid planeeringuid, sealhulgas Rälby väikesadamama oma. Täna on Rälby kantud väikesadamate registrisse. Pärast planeeringu kinnitamist ootab ees projekteerimine ning seejärel otsustamine, milleks esmajärjekorras raha taotlema hakkame. Kui asi niikaugele, ootaks sellel teemal asjalikku ja konstruktiivset dialoogi elanike, kalurite kui päästjate vahel.

Sviby sadam kuulub küll AS-ile Saarte Liinid, kuid kasutajad olemasoleva meie, Vormsi elanikud. Loomulikult ka meie külalised. Ka sadama ehitus on aastaid veninud, kuid käesolevaks hetkeks on hange väljas ning loodetavasti algab II etapi ehitus veel käesoleval, 2016. aastal. Lisaks hoonetele ja katendile peaks Vormsi saama endale ka korraliku slipi. Järgmine etapp oleks aga sadama väikelaevede pool, kuna see on nii oma mahult kui tingimustelt selgelt ajale jalgu jäänud.

Pooleli olevaid asju on veel alates Rumpo karjääri loomsete jäätmete matmisplatsi planeeringust kuni fotoprojektini «Vormsi kadunud vaated». Ühed asjad saavad valmis, teised tulevad juurde. Ning see ongi loomulik asjade käik. Olukorda, kus Vormsi on «valmis» ei teki kunagi. Alati on miskit, mida veel teha annaks. Oluline on siin aga see, et tehtaks õigeid asju ning eelkõige inimestele mõeldes.

Tantsuks valmis! Fotod Meeme Veisson

Vormsi Rahvatantsurühm osales Rannarootsi laulu- ja tantsupeol ja pärimuspeol Baltica

Vormsi tantsijad ja Talharpa mängijad võtsid osa kolmandast Rannarootsi laulu- ja tantsupeost.

Pidu algas nagu ikka emotsionaalse rongkäiguga, osavõtjaid rohkesti ja taevataat toetas omalt poolt ilusa ilmaga. Rannarootsi pärimuskultuuriga seob meid kõiki saare elukeskkond. Rühmas on ka otseseid rannarahva järeltulijaid ja me peame selle kultuuri uurimist, hoidmist, tutvustamist ja edasikandmist väga oluliseks. Tee me meelsasti koostööd teiste rahvakultuurikandjatega. Seegi kord astusime üles koos Vormsi Talharpa mängijatega, mis nagu alati oli suurepärase kogemus.

Rahvusvaheline folkloorifestival Baltica toimus 29. korda.

Vormsi Rahvatantsurühm osales Baltica suurel peol juba kolmandat korda. Seekord toimus pärimuspidu imekaunis Mooste mõisas, kus sai veeta ilusa päeva, näidata ennast ja vaadata teisi. Meie osalemist toetas Vormsi vald ja meeste vestide õmblemiseks eraldas toetust Kultuurkapitali Läänemaa Ekspertgrupp.

Moostes anti välja ka väärrikas pärimuskultuuri auhind, mille pälvivad seekord Celia Roose ja Paul Hagu. Tunnustati kõiki auhinnale esitatud kandidaate, keda oli seekord erakordselt palju, kokku 39. Tõeliselt tore ja uhke tunne oli olla üks nende hulgast ning tunnustus vastu võtta.

Osalejate seltskond oli kirju. Lauljaid, tantsijaid ja rahvamuusikuid oli peale Eesti, Lätist, Leedust ja kaugemaltki. Suurepäraselt vaatepilti pakkusid näiteks Šveitsist Les Anciens de La Farandole, kes töid Moostesse Balticale oma traditsioonili-

sed alpisarved. Tore oli tantsu lüüa pihkvalastega, kuulata Gruusia meeste laulu ja tantsuansambli Chvенеbureb.

Seekordne festivali eesmärk oli tutvustada jaanipäeva kombeid ja tähistada suvist pööripäeva esivanemate kombel. Kas teadsite et:

Jaaniöösi peab allikaveega silmi pesema, siis on silmad ilusad ja terved. (Võnnu)

Ka jaanihommiku kastel olevat tervendav mõju!

Ka on mõnes kohas või peredes jaanipäeva laupäeva ööl kastet korjatud, mida käsnade ja paisete ja muhkude paran-

damiseks on tarvitatud. (Väike-Maarja)

Kui jalad haiged on, siis jaanipäe laupäe õhta käi ja jookse mööda jaanikastet, see on väga hää rohi. (Järva-Madise)

Kui jaaniöösse rohu sees põherdakse, siis ei hakka haigus külge. (Viru-Nigula)

Üks põhitähtsust, mis teiste kalendritähtpäevadega võrreldes väljendub eriti ehedalt jaanipäeval, on püüd tule puhastava toime abil vabaneda kõigest halvast ja mittesoovitavast, eeskätt kurjadest üleloomulikest jõududest.

Vanasti kõik, kes vähe suutsid, läksid jaanitulele. Vanal aal sa pidid ühe kadagaoksagi tulle viskama, kui sinna läksid. Öieti, et «Kis ei tule jaanitulele, selle odral olgu ohakased, kaerad kasteheinased.» (Muhu)

Meiegi läksime Vormsi jaanitulele, kus lõime tantsu koos naisrühmaga Ormsö Kadakased.

Vormsi Rahvatantsurühm tänab kõiki toetajaid ja koostööpartnereid ja soovime kõigile kaunist suve!

Uute kohtumisten!

Rahvatantsurühm Vormsi

Pidulik rongkäik läbi linna

Ringsõidud saare küladesse

ENE SARAPUU

Rälby küla

M T Ü Rälby Külaselts on saanud toetust (KÜSK-ist) projektile «Hüpe tulevikku!», mille eesmärk on tõsta Rälby Külaseltsi võimekust ja mõju oma küla ja Vormsi saare kogukondade hüveks, parandades selleks seltsi igapäevase töö juhtimist, finantseerimist ja koordineerimist, olles avalikkusele nähtav, pakkudes kohalikele kogukonnale erinevaid teenuseid ja eestkostete võimalusi koostööks omavalitsusega. Eesmärk on aktiivse külaelu korraldamise

ne avatuse ja kodanikualgatuse kaudu. Peame oluliseks külade ärkamist, et külad otsustaksid oma asju ise, et külades tegutsesid kogukonnad ja vabähendus ning meie külaselts saaks vajalike kogemuste ja oskustega teistele toeks olla.

Eelmisel aastal toimus projekt raames koolitus «Mõttemustrite murdmine», mille jätkuks olid selle aasta maikuu lõpus ja juuniku alguses planeeritud ringsõidud Vormsi saare küladesse. Töögrupp valmistas ringsõidud ette, valmistades igale külale kaardi. Kaardil on tähistatud küla piir ja kõik küla

kinnistud. Eesmärgiks on, et kõik külad saavad kaardile kanda oma kinnistuomanike andmed, et teha koostööd. Esimene ringsõit toimus ida-ringi küladesse 29. mail. Huvilisi võtsid vastu Diby, Norrby ja Rumpo küla inimesed, kes rääkisid oma küla ajaloo ja tänastest tegevustest väga põnevalt. Tahaks tänada Harrit, Jonnet ja Koitu põnevate juttude eest. Teine ringreis toimus 5. juunil lääne-ringi külasse. Siin suured tänud Artjomile, Harrile (Timusk) ja Egele, kes tutvustasid enda ja oma küla tegemisi. Inimesed meie saare külades on avatud

ja soovivad igati kaasa aidata saare kui terviku arengule. Osalejaid oleks võinud olla rohkem. Saime kõigi külade kohta teada midagi uut ja huvitavat. Ringsõidul osalejate sooviks oli, et teha selliseid külade ühiseid külastusi veel, see liidab inimesi ja annab head eeldused koostööks. Suured tänud meie bussijuhile Arvole, kes viis meid ka nendesse kohtadesse, kuhu igapäevaselt ise ei satu. Suur tänu kõigile osalejatele ja kaasaaitajatele.

Soovi korral oleme valmis korraldama edaspidigi vahvaid ühiseid ringsõite.

Kersletis on ilus. Fotod Meeme Veisson

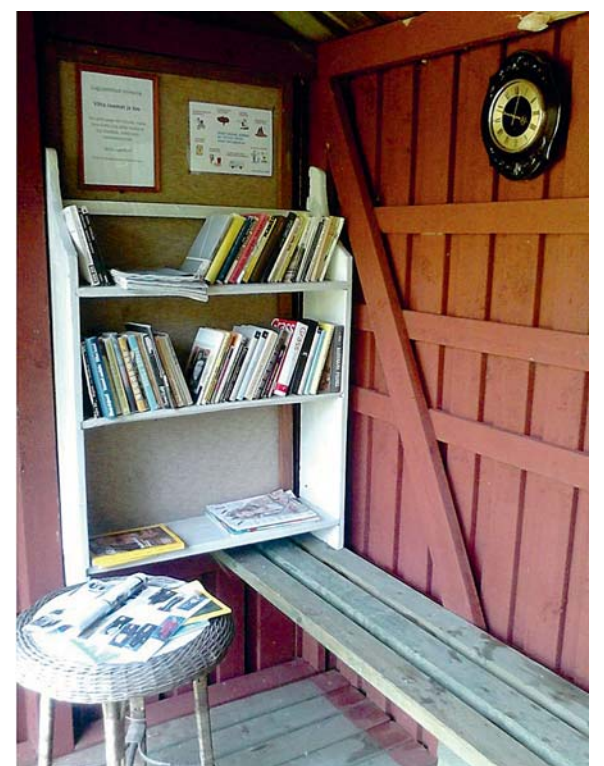
Kärre bussipeatus

Rälby bussipeatus

Bussipeatuste kaunistamise konkurss

Vallavalitsus kuulutas välja bussipeatuste kaunistamise konkursi, kus auhinna vääriliseks hinnati 4 ja ära märgiti 4 küla bussiootepaviljonid. Tore on see, et mitmed olid alustanud oma küla bussipeatuste kaunistamise ja korrahoidmisega juba enne konkursi. Vallavalitsus jagas külaelu edendamiseks ühekordset toetust auhinnatud küladele 150 eurot (Rälby, Suuremõisa Kärre, Kersleti ja Söderby) ja äramärgitud küladele 25 eurot (Sviby, Fällarna, Diby ja Norrby) ja soovib jõudu ning jaksu oma küla kaunistamiseks ja külaelu edendamiseks.

Hubane Söderby bussipeatus

Elfride Peterselli lugu. Sobiv elurütm-see ongi õnne tagatis

Elfride oma fotoalaegast vaatamas.

Esimese hooga tuleb tõelda, et proua Elfride kerge samm ja avalik naeratus ei anna tema vanusest selget arusaama: ons võimalik, et kohekohe täitub 88. eluaasta?

Meid tervitab ukisel hele sinises kleidis naerunägune optimistlik ja sõbralik Elfride. Tema vaikne ja rahulik olek ei reeda kübetki eluraskusi ega kurbi läbielamisi. Rühmaga käega ja ütlebki: «Mis olnud, see olnud. Pole vaja minevikku muretseda!»

Elfride lugu saab alguse Leningradi oblastist Ljadõ rajoonist, kus ta sündis põllutöölise ning kodumajapidajanna perre teise lapsena, vanemvend Leonard oli siis kolmene. Perre sündis veel poeg Alfred ja öde Miralda. Leonard jätkas isa ametit: temast sai puutöömees, töötas mööblivabrikus Kemerovo oblastis. On läbi teinud saksa sõjaväe, Siberi vangilaagri ning nüüd puhkab Siberi mullas. Tema tütreid on külastanud Elfridet Vormsil. Elfride noorem vend Alfred ja ema Emilie ning vanaema on sängitatud mulda Vormsi kalmistu mühavate määndide alla. Öde Miralda peab pensionipõlve.

Lapsepõlvast meenutab Elfride igapäevaseid rõõmsaid kodutöid, koduloomad eest hoolitsemist ning söötmist, emaga marjul- ja seenelkäike. Isale oli käepärane puutöö, nii said lapsed mängida isa meisterdatud nukkudega ja sõita isa valmistatud suuskadega. Suusad kergendasid talvel kooliteed käia, kuna hobuseid hoiti põllutööde jaoks. Noorema venna Alfredi ja öde Miraldaga jagas ta lustakaid lapsepõlve ning kraakles omad (tsipake ikka!) lapseriidud, püüdsid päikest ja maast leitud käbigi teigi rõõmu.

Elfride eluteed ei ole paitanud pehme kiisukäpp: koolitee algas kaheksa aastasel, Leningradi oblastis, üsnagi kodu lähedal eesti koolis, õpetaja Vösu juhatusel.

Eesti kooli ja eesti keele rõõmu ei kehtnud pikalt. Raskuste kiuste hakkas Elfride vene koolis õppima. Et kool asus kaugemal, pikenes koolitee. Kevadel-sügisel kuus päeva nädalas, tuli käia kaheksa kilomeetrit jalgsi, talvel suuskadega. Kool oli kohandatud kirikusse, õppis petroolilambi valguses, kirjutas tindisulepeaga, suuremat

sooja tunda õpilased ei saanud. Slaavi tähestik sai selgeks kergelt, lugemine laabus lodusalt, raskusi valmistas esmalt jutustamine, mõistmine võttis veidike rohkem aega.

Elfride isast sai saksa ajal külavanem. Ei olnud selles perele sugugi õnne, ikka hirmu: partisanide olemasolust küsisid sakslased isalt teateid; valetada ei tohtinud, õigust rääkida samuti mitte.

1943. aastal asus Elfride pere Leningradi oblastist hobustega Eesti poole teele, hädavajalik kraam vankril, lüpsilehm järel kõndimas. Rongijaamas laaditi end ümber rongile ning sõidutati Risti jaama. Rändamine jätkus Pölvamaale, pere elas aasta Moostes. Seal kutsusid tuttavad meid Vormsile. Elamiseks saime Martise talu. Talupidamine sai uue hoo, Elfride uskus, et nüüd algab tõeline elu.

Siin ilmus tema ellu noormees, kellega kooselust sündis poeg. Hiljem asus elukaaslasega koos elama Simase tallu. Maatöö tõi raskust suutis Elfride kergusega kanda: künd ja külv, heinategu, loomapidamine, kalastamine. Emale omaselt toimetas Elfride loomadega ja kodumajapidamisega, õpetas poega ning toimetas seltskondlikult oma külarahvaga.

Poeg Herberti koolitee kulges Vormsil, hiljem kolm kooliaastat Kehtnas. Nüüd on Härbi (nagu rahvakeeli teda hellitavalt kutsutakse) emale toeks majapidamises.

Elfride töötas kalurikolhoosis põllutöölisena, hiljem piimavedajana. Oli vastuvõtja, jagas kviitungeid piima vastuvõtu ja koguse kohta, kui piima kokkuveoks ilmuriidud, püüdsid päikest ja maast leitud käbigi teigi rõõmu.

Meenutamist väärivad Diby küla tollased kultuurisaavutused: siin olid tant-suõhtud, koosolekud ja näitemängud. Tähtsamatel pühadel mängiti pilli, pidutseti ja tantsiti, näidati kino.

Küsisin, mida Elfride ütleks praegustele valitsejatele?

Meie saare elukeskkond on rahulik ja turvaline, raha-

nappus on saanud tavaliseks ja tüütavaks märksõnaks... Mul on sobiv elurütm – see ongi õnne tagatis. Sellesse kuuluvad ka väikesed takistused, mis panevad liikuma ja hoiavad mõtte erksa. Vallavalitsejatega otsene kokkupuude puudub, kuid tean, et valitsejail tuleb ausalt tööd teha, usaldada oma kogukonda ja kuulata ning ühenduda oma rahvaga. Nõnda suudab rahvas uskuda oma juhtidesse. Sümptaadid ei ole mulle need, kes lahmivad tormiliste uuendustega ja püüavad valitsemise tähelepanu sellega saavutada, ei analüüsi ja ega mõtosta elanikkonnale – on nii etem? Kiidusõnu lausub Elfride Hullo kaupluse kollektiivile.

Siiski leidus üks mõte, mis proua Elfride tormama ajab: tema talu nimi, Simas, on teadmata põhjusel muutunud ning selge info tal puudub: kust/millest tuli talu nimesse niiõeld «kala sisse». (Kelle teavet on, annab Elfridele teada).

Milline on Sinu sõnum tänapäeva noortele?

Tööd tuleb austada ja tööd tuleb ausalt ja südamega teha. Vist on arutumajandus tänapäeva noori liigselt meelitanud ja neelanud. On ise ka mõned korrad lapselastega Skype'i teel juttu vestnud. Üllatav sidevahend!

Sõnaks proua Elfride vee-dab õhtuti aega teleri seltsis, kogu päeva vältel kuulab ta raadiost uudiseid, koob sokke ja nokitseb aias, leiab kanade kaugutamises ja kukelaulust rõõmsat elulust.

Arvab, et kui toit laual, katust pea kohal, olemas voodi, milles magada ja hommikul ärgata, on põhjust pea püsti hoida ja naeratada. Sellist olukorda ei ole paljudel. Kerge-mat tervisemured on ligi hiilunud, kuid neist ei ole vaja mõeld, see suurendab hirmu.

Vormsi Püha Olavi Kiriku koguduse liige on Elfride algusaastaist peale, jumalateenistusel leiab isiklikku vaimset rahu, hoiab esivanemate traditsiooni, suhtleb kogukonnaga.

Elfride fototagavara on võimas ja tema meenutused ootavad täpsemat üleskirjutamist. Soovime Elfridele rõõmsaid toimetusi, vastupidavat tervist ning päikeselisi päevi!

Elfridel käisid külas Malle ja Jonne.

Laupäev lossis

HELLE RINNAK

Vaatamata kibekiiretele kevad-töödele leiavad Vormsi pensionärid ikka veel mahti uudistada, mis ja kuidas kulgeb elu üle mere, mandril. Uudishimulike leidus seekord ka nooremate hulgas.

Eesti lipu päeva - 4. juu-

nil - tähistasime seekord Keila-Joa lossis, mida külastasime ka eelmisel aastal. Lipu päeva auks toimus Keila-Joa lossi vabaõhulaval «Rippsildade kontsert». Koos Eestiga tähistasime meie lipu päeva ka seal samas Prantsusmaal.

Kontserdil esinesid: Üleeestiline Noorte Sümfoo-

niaorkester, Gustav Adolphi Gümnaasiumi koorid, solistid Elisabeth Paavel ja Oliver Kuusik, dirigendiks Jüri-Ruut Kangur, lavastaja Neeme Kuningas. Oli ilus ja mõnus pärastlõuna.

Võrreldes eelmise aastaga on sealsed restaureerimistööd jõudsasti arenenud. Tänu sellele sai loss «Parim mõisa restaureerimistegu» tiitli.

Lossis on ka nüüdseks avatud restoran CHER AMI, kus pakutakse kohalikust toorainest prantsuse mõjutusega hõrgutisi. Maitseelamused olid seinast sein - üks elamus jälle juures, leevendamaks igapäevast rutini!

Enne nende toreduste juurde jõudmist käisime läbi ka aianduskeskusest «Hortes», täiendasime lilleistikute ja taimede varu.

Oli mõnus laupäev!

Pildile jäi kolmandik «reisilistid». Foto Malle Hokkonen

Tähtsaim, mida Vormsi kool aastatega meile andis, on juured ja tiivad

Kohtun päiksepruunide, maasikalõhnaliste ja õnnelike noortega, Annika ja Kerli, et meenutada koos kooliaega ja lapsepõlve.

Peale lõpuaktust on nad jõudnud nii kurvastada kui rõõmustada, aga valdavam on ikka vabanemisetunne. Vormsi on igati tore paik kasvamiseks, nad on oma turvalise lapsepõlvega igati rahul. Kaunimaks paigaks peavad neid Saxby randa, nii kauneid päikeseloojanguid kui vägevaid tormie.

Kooli minnes lugemine selge veel polnud, aga esimese õpetaja Ragne Sukko käe all said tähed ja lugemine peagi selgeks. Hea õpetaja ei tohiks kunagi kurjaks saada, õpetajal peab palju kannatust olema. Kõige kindlamalt tunnevad nad end eesti keeles, kuid raskusi võib uues koolis valmistada inglise keel.

Väikesel koolil leiavad nad palju eeliseid: õpetaja seletab alati seni kui teema selge, tal on alati õpilase jaoks aega, vahel küll mõned liitklassitunnid võiksid paremini läbi mõeldud olla, et ajakasutus oleks ratsionaalsem.

Koolikiasumist ei ole. Sõbralikku nõõkimist ikka tuleb

ette, mõnusad ning meeldejäädavad olid koosveedetud vahetunnid garderoobis. Suurima pätusena meenub Silveriga peetud lumesõda, kui kogu garderoob, koridor ja klass olid märjad ja õpetaja Age Hälvin sugugi ei pahandanud, vaid andis rahuliku korralduse kõik ära koristada. Spikerdamisest ei tea tüdrukud midagi, sest see lihtsalt ei ole võimalik, õpetaja märkaks koheselt.

Kui midagi koolielus muuta saaks, siis tõesti võiks rohkem koolivaheaegu olla ja kooliaeg võiks sel juhul pikeneda juunikuusse, mitte mingil juhul aga ei tohiks koolialgus olla augustis. Ning suulistel hinnangutel, mida õpetajad pikalt kirjutavad, ei näe õpilased erilist mõtet, hinne on üheselt arusaadav ja piisav.

Kerlil ja Annikal on suured unistused ja et need täituksid ei saa neid avaldada. Uued koolid on valitud, kuid praegu on nad kindlad, et suureks saades ei plaani nad saarele tagasi tulekut.

Avaldame ka tüdrukute armsa lõpukõne, kus sisaldub tänu kõikidele õpetajatele.

Te olete tunnistanud sellele, et me lõpetame oma haridus-

tee kohustusliku osa. Need üheksa aastat möödusid nii kiirelt, tehes koos meeldejäädavaid ja põnevaid tegusid. Sai koos naerud, nutetud ja õpetajate närve sõudud. Oli tore aeg, mis jääb südamisse igaveseks ning peame seda väikest Vormsi kooli alati hea sõnaga meelde. Tähtsaim, mida Vormsi kool aastatega meile andis, on juured ja tiivad. Nüüd on meie endi otsustada, kuidas ja kuhu edasi liikuda. Täname Age Kõiveeri, kes oli meie suhtes väga kannatlik ja vastutulelik. Age Hälvin, kes ei saanud kunagi kurjaks ja jääb meile meelde väga abivalmi ja leidliku inimesena. Õpetaja Kadi Kivilod, kes oli väga range ja paljunõudev, kuid tänu sellele me saime rohkelt uusi teadmisi ja õppisime mitte alla andma. Õpetaja Malle Hokkonen jääb meelde inimesena, kes suutis alati rõõmsa tuju nakkada ja oma armsate komplimentidega päeva heaks muuta. Õpetaja Maibritt Kuusknäed, kes oli alati mõttega asja juures, kuid samas lasi meil end lastena tunda ja tunnis mängida ka. Õpetaja Annika Adamsit, kellega meil oli vähe tunde, kuid see-eest oli need alati meelde jäävad. Õpetaja Ene Randa, kes jääb meile kõige hoolivama ja armsama õpetajana meelde. Tema tundides sai nutta, naerda, kommi süüa ja loomulikult samal ajal tööd teha. Täname õpetajat ja klassijuhatajat Heily Piipu, kes oli aktiivne ja laia silmaringiga inimene. Tal oli alati meile mõnest toredast ja õpetlikust kogemusest rääkida, mille kaudu me jälle targaimeks saime.

Tuult tiibadesse! Julgeid, kuid arukaid valikuid ja mingi teil ikka hästi!

Meenutused pani kirja Elle Palmpuu

Rõõmsad ja õnnelikud lõpetajad. Foto Meeme Veisson

Tour d'ÖÖ suvepäevalised avastasid jalgratastel Vormsit

Nädalavahetusel kogunesid Vormsi saarele Tallinn Bicycle Weeki korraldajad ja fännid, kes pidasid saarel Tallinnas populaarseks saanud Tour d'ÖÖ suvepäevi. Ühiselt sõideti läbi saare külad, korraldati velofilmide õhtu Hullo rahvamajas ning pidu pubis Krog no 14. Refereeritud Läänlase artiklit.

Ratturitele pakkusid põnevust eelkõige Vormsi majakad. Kokku läbiti saarel üle 40 kilomeetri külateid.

Tour d'ÖÖ ligi 30-pealine seltskond sõitis läbi nii läänekuulid idaringi. Peatuti olulisemate vaatamisväärsuste juures ja kuulati giidi põnevaid lugusid. Fotod Tõnu Tunnel

Uued raamatud raamatukogus

Eesti kirjandus

Aarelaid, K. «Linnade põletamine»
Kahro, M. «Seal, kus näkid laulavad»
Kaljund, H. «Ajaratta rehvi peal»
Mikweldt, J. «Kassid kõnnivad omapead»
Albri, J. «Minu Kreeta»
Kull, A. «Must klaasmaja»
Lootus, R. «Ära võetud»
Pauts, K. «Politseiniku tütar»
Sauter, P. «Sa pead kedagi teenima»
Taska, I. «Pobeda 1946»
«Vormsi veri III»

Tõlkekirjandus

Alsterdal, T. «Ulata mulle käsi»
Bard, E. «Piknik Provenceis»
Kettu, K. «Õõliblikas»
Morton, K. «Järvemaja»
Backman, F. «Mees nimega Ove»
Didierlaurent, J.-P. «Ettelugeja 6.27-ses rongis»
Mansell, J. «Millie armuseiklused»

Lastekirjandus

Look, K. «Sasipäiste printsesside saar»
Pervik, A. «Sinivant kuulab unejuttu»
Raud, E. «Kilplased»
Mildeberg, P. «Notsu ja nälg»
Widmark, M. «Traavimõistatus»

Muu kirjandus

Kaasik, A. «Põlised pühapaigad»
Klas, E. «Mälestuste portfell»
Raudsik, R. «Energiakriis»
Aubry, B. «Prantsuse Riviera miljardärid»
Heminsley, A. «Kuidas minust sai jooksja»
Paesalu, M. «Ehtsa elu maik»
Rappaport, H. «Neli öde»
Vance, A. «Elon Musk»

Päevakangelased. Fotod Kadri erakogu

Lasteaia lõpupidu

KARLO HÄLVIN

See oli kaunis päev. Päike säras, kui algas seltsimaja juurest iga-aastane lasteaialõpu rongkäik, millest võttis osa ca 50 inimest. Kõige ees marssisid loosungiga lõpetajate vennad ning meie viis lõpetajat, mis on Vormsis väga suur arv. Rongkäik viis lasteaia hoovini, kus

algasid lasteaia laste etteasted. Laste esinemine oli vägev, hästi selgeks õpitud. Lasteaiaõpetaja ja -kasvatjad saatsid poisid-tüdrukud heade soovidega kooliteele, päevakangelased said kätte oma lõputunnistused, nende tulevane õpetaja tervitas lõpetajaid päikeseliste apelsinidega. Lapsevanemate esindaja meenutas tänusõ-

nadega lasteaeda ja andis üle lastelt kogutud mõttekillud, meenutused lasteaia kohta. Käsitööselt pidas lõpetajaid meele traditsiooniliste soojade kähikutega. Esinemiste lõpus pandi vette soovililled, istutati lasteaeda kaunis perepuu ning tantsiti ühine tants. Peo lõppu kaunistas imekaunis tort, mida õhinaga sööma hakati.

Meeleolukas rongkäik läbi Hullo

Kalapüüdjate kogemusreisist

ENE SARAPUU

Vormsi Kalapüüdjate Ühing

Vormsi Kalapüüdjate Ühing (VKÜ) on saare kalapüügi tegelevad inimesi ühendav organisatsioon. VKÜ on Läänemaa Rannakalanduse Seltsi liige. Uue rannakalanduse LEADER periood annab võimaluse toetada sadamate (kalapüügisadamate) ehitust ning väljaarendamist ja kalatöötlemist Läänemaal. Paljud sadamad (Virtsu, Puise, Topu jt) on saanud toetust ja tuge. Kalatöötlemine on edukalt toetustega toimima hakanud Dirhamis ja Lihulas.

Vormsis on saare kalapüüdjad teinud ühingu ja soov on tegeleda kalanduse arendamisega saarel, selleks soovisimegi minna vaatama teiste kogemusi. Vormsist on Läänemaa Rannakalanduse Seltsi strateegiasse kirjutatud sisse võimalus Rälby sadama arendamiseks läbi kalanduse toetuste.

Oleme seltsi poolt pidanud läbirääkimisi Dirhami ja Puise sadamaga, et nad tutvustaks meile oma tegevusi. Õppereisi vajadus on kinnitatud VKÜ üldkoosolekul. Soov on saada

kogemusi, kuidas toimub kala väärindamine erinevates kohtades Läänemaal.

Lisaks kalapüüdjatele soovime kaasata õppereisile valla esindajad ja teisi saare arendust huvitatud osapooli. Õppereis oli suunatud otseselt saare kogukonnale ja kalapüügi tegevusele saarel. Vormsilastel on võimalik saada väikesaare püsielanikuna harrastuskalapüügi luba. Sellise võimalusega on saare elanikele tagatud võimalus kalapüügi traditsioonide jätkamiseks rannarahvana.

Vanemad soovivad võtta kalale kaasa ka lapsi, et näidata neile millised on kalapüügi seotud tegevused merel, kuidas võrku lasta, kuidas tähistada võrguliini, kuidas kala võrgust välja võtta jne. Vormsi Kalapüüdjate Ühingu üks eesmärke on, et kalapüügi traditsioonid saare kogukonnas säiliks ja antakse põlvest põlve edasi, kuid samas soovime näha, mida teevad teised kalapüügi tegelejad Läänemaal.

Õppereisile kogunes paras kamp inimesi, kellel huvi kalanduse vastu nii saarel kui ka Läänemaal. Alustasime oma teekonda 14. juunil Vormsilt

Dirhamisse. Tutvusime sealse kalatööstuse ja Kaluritekojaga. Meid võõrustas ja võttis vastu Mart Vahtel. Hommikukohvi kõrvale pakuti korralik amps kohalikku kiluvõileiba. Uudistasime, kuidas toimib sadamasse paigaldatud slip ja veel paljud küsimused said vastuse. Teel Puisse poikasime sisse uudistama Otsapoiste kalasuitsutamist. Sealt edasi suundusime Puisse, kus oli eesmärgiks vaadata renoveeritud sadamat ja teenuseid mida pakutakse. Puise sadamas on teenusena võimalik kõigil kaluritel saada jääd jäämasinast. Sadam kuulub vallale ja selle territooriumi hoitakse ühiselt (sadama kasutajad) korras.

Meid ootas Kogre kõrtsis korralik kaluri lõuna kalasupi ja sooja karaskiga. Puisse võttis meid vastu Taavi Suitsberg ja võõrustas Leili Jõgisoo. Saime läbi astuda ka kohalikust käsitöökambri. Peale lõunane aeg kulus Lihulas. Andres Habak tutvustas oma kalatöötlemise ettevõtet. Küsimusi oli rohkesti ja lõpuks avanes kõigil võimalus midagi suupärast koju kaasa osta. Päev oli muljete rohke. Tänu meie bussijuhile Arvole.

TEATED

PALJU ÕNNE!

88. sünnipäeval
Selma Friberg 19. juulil
Elfride Petersell 28. juuli

86. sünnipäeval
Voldemar Süster 14. juuni

82. sünnipäeval
Meeli Süster 31. juuli

79. sünnipäeval
Aino Sommermann 16. juuli

78. sünnipäeval
Galja Koževnikova 24. juuni

75. sünnipäeval
Alfred Märtn 11. juuni

MAAMÜÜK

Maa-amet on välja kuulutanud avaliku kirjaliku enampakkumise piirkonnas asuvate kinnisasjade müümiseks. Pakkumiste esitamise tähtaeg on 21. september 2016. Täpsemat informatsiooni saab Maa-ameti kodulehelt aadressiga www.maaamet.ee.

JUUKSUR

Juuksur saarel 26.-27. juulil.

SUVEÜRITUSED 2016

- **Vormsi surfipäevad** 23.-24. juulil.
- **Olavipäeva pidustused: 28. juulil** kell 11.00 laat Rälby külas. Kohal politsei ja Vormsi merepäaste erinevate tegevuste tutvustamiseks: «Turvaliselt merele!»

kell 23.00 öömissa Püha Olavi kirikus.

29. juuli kell 11.00 pidulik jumalateenistus ja pärast seda ühine supisöömine kirikuaias kell 15.00 ansambel Triskele kontsert kirikus. kell 20.00 Jäääär 25. juubelkontsert kiigeplatsil, piletit 10-35 €.

- **Vormsi rattamaraton** 30. juulil kell 12.00 start kiigeplatsilt.
- **Maarja-Magdaleena meesansambli kontsert-etendus** «Naine laevas» 13. augustil kell 20.00 rahvamajas, tasuta.
- **Muinastulede öö** 27. augustil kell 20.30 Sviby rannas. Rohkem infot ürituste kohta portaalis tule-vormsile.ee